

Protocol (her)bestemming kerkelijke gebouwen

december 2019

Bisdom Breda

Bisdom **Breda**

Samenstelling en uitgave:

Bisdom Breda

Omslagfoto:

H. Antonius Abt, Terheijden (2019)

www.bisdomvanbreda.nl/herbestemming

Inhoud

Voorwoord	4
Protocol (her)bestemming kerkelijke gebouwen	8
A. Oriëntatiefase	8
B. Vaststellingsfase	9
C. Uitvoeringsfase	10
D. Flankerend beleid	12
Zorgvuldige omgang met kerkgebouwen	13
Opstellen gebouwenplan	24
Traject herbestemming kerkelijke goederen	26
Procedure (her)inrichting kerken en kerkelijke gebouwen	29
A. Machtiging	29
B. Beoordeling van een aanvraag	30
C. Coördinatie van de behandeling	33
D. Uitvoering	34
E. Procedure in het kort	35
Contactgegevens	36

Voorwoord

Voor u ligt het vernieuwde protocol met betrekking tot de (her)bestemming van kerkelijke gebouwen in het Bisdom Breda.

In de voorbije jaren zijn meerdere kerkelijke gebouwen herbestemd. Ervaring met deze processen heeft geleid tot aanvullingen en verbeteringen van de procesgang bij herbestemming. Door deze aanpassingen op te nemen in het protocol (her)bestemming kerkelijke gebouwen komt er voor alle betrokkenen opnieuw helderheid over de verschillende stappen die gezet moeten worden om tot een juiste en succesvolle herbestemming te komen.

Het vigerend protocol rondom herbestemming van kerkgebouwen dateert van 2013. Het is als paragraaf 'De procesgang voor de ontwikkeling en uitvoering van een gebouwenplan' opgenomen in de speciale uitgave van de Analecta over het gebouwenbeleid en het gebouwenplan. Deze analecta is voor parochiebesturen de leidraad bij het ontwikkelen van een gebouwenplan en het initiëren van herbestemming of herinrichting van kerkgebouwen.

Aanvullingen in de procesgang betreffen het moment waarop de priesterraad betrokken wordt in de advisering over een parochieel gebouwenplan en het benutten van een bidbook bij de herbestemming van kerkelijke gebouwen.

Over de veranderende rol van de priesterraad bij de advisering over een gebouwenplan heb ik de pastoors en parochiebesturen in het bisdom op 28 januari 2019 geschreven. De voordelen van het gebruik van een bidbook zijn de laatste tijd meer in beeld gekomen. Twee jaar geleden is voor het eerst een bidbook gehanteerd bij een herbestemming. De ervaringen daarmee waren zo positief, dat we gaandeweg bij alle herbestemmingen

met een bidbook zijn gaan werken. Een bidbook is vergelijkbaar met een uitgebreide verkoopbrochure voor een gebouw. Het bevat alle praktische, juridische en feitelijke informatie over een kerkgebouw die voor een nieuwe eigenaar van belang is. Onderdeel daarvan is ook de informatie over de mogelijkheden en beperkingen van nieuwe bestemmingen die in een kwalitatief beding worden bepaald.

De informatie die het bidbook bevat kwam in een herbestemmingsproces altijd al aan de orde, maar soms gebeurde dat pas later in het proces - wat voor een zorgvuldige procesgang niet bevorderlijk was. Het is beter om alle informatie bij de start van het proces beschikbaar te stellen. Daarnaast maakt het bidbook het mogelijk om breder te verkennen welke kandidaat-kopers geïnteresseerd zijn of kunnen worden in de overname en herontwikkeling van een kerkgebouw. Daarmee wordt het proces van herbestemming objectiever en beter stuurbaar. Het voorkomt ook dat kandidaat-kopers met een parochiebestuur in gesprek gaan over een mogelijke overname van een gebouw alsof zij de enige mogelijke kandidaat-koper zouden zijn.

Nieuw in het bidbook en in het herbestemmingsproces is het vaststellen van een waardebepaling van het kerkelijk gebouw op basis van een taxatie door een erkende en deskundig taxateur. Dit komt tegemoet aan de bepaling van het kerkelijk recht die stelt dat een gebouw niet mag worden verkocht tegen een prijs die lager is dan in een schatting aangegeven wordt (CIC 1294,1). Zo is er naast een kwalitatief beding bij de verkoop van een gebouw in zekere zin ook sprake van een kwantitatief beding. Dat is terecht, omdat een (voormalig) kerkgebouw niet alleen een immateriële waarde vertegenwoordigt, maar ook een materiële: de parochie heeft in het verleden geïnvesteerd in een gebouw en het onderhoud ervan, en inkomsten uit een overdracht zijn van belang voor het gezond functioneren van de parochie in de toekomst.

Met betrekking tot deze waardestellingen oriënteren we ons op de mogelijkheid om waardebepalingen van alle registergoederen (eigendommen) van kerkelijke instellingen op te laten stellen en deze voor het hele bisdom te verzamelen en te ordenen. Voor u kan het van belang zijn om te weten dat zowel de priesteraad als de DREA (Diocesane Raad voor Economische Aangelegenheden) ons steeds vaker adviseren om waardevol registergoed te behouden en te bezien hoe opbrengsten daaruit bij kunnen dragen aan het gezond financieel functioneren van de parochies.

Bij de herbestemming van kerkelijke gebouwen heeft de Diocesane Commissie Kerkelijke Gebouwen een belangrijke rol. Leden van deze commissie begeleiden parochiebesturen in het proces van herbestemming of herinrichting. Namens het parochiebestuur kunnen zij de contacten met gemeenten, projectontwikkelaars, kandidaat-kopers, aannemers en anderen voeren. Zij hebben kennis van de geldende diocesane procedures en kunnen desgewenst snel schakelen met diocesane diensten en de bisdomleiding. Met deze inzet biedt het bisdom een vorm van 'ont-zorging' aan aan parochies in het gehele dossier van herbestemming en herinrichting. We studeren nog op mogelijkheden om deze 'ont-zorging' verder te ontwikkelen.

Op de volgende pagina's vindt u het aangepaste protocol voor de herbestemming van kerkelijke gebouwen. In deze brochure nemen we ook enkele andere documenten op. Het gaat daarbij om mijn brief d.d. 29 maart 2018 over de zorgvuldige omgang met onze kerkgebouwen, een overzicht van te verzamelen gegevens bij het opstellen van het gebouwenplan, informatie over het traject (inclusief stroomschema) over het herbestemmen van kerkelijke goederen na sluiting van een kerk, en de procedure voor het (her)inrichten van een kerk of kerkelijk gebouw. Op de laatste bladzijden treft u een overzicht aan met contactgegevens van de diocesane diensten, commissies en personen die een rol spelen bij het ontwikkelen en uitvoeren van het gebouwenplan.

Herbestemming van kerkelijk vastgoed is niet de eerste opdracht voor een parochie of voor een bisdom. Ons gaat het om de voortgang van ons geloof. We willen mensen uitnodigen om leerling en volgeling van Jezus Christus te worden en we willen bouwen aan vitale geloofsgemeenschappen. Daar hebben we voorzieningen - op maat - voor nodig. Goed beheer van onze gebouwen is daarop gericht. Als het nodig is moeten we voorzieningen die overcompleet geworden zijn een nieuwe functie geven - omwille van het gezond functioneren van de parochie. Ik hoop dat het aangepast protocol (her)bestemming kerkelijke gebouwen daaraan een bijdrage kan leveren.

✘ Mgr. Dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

Protocol (her)bestemming kerkelijke gebouwen

Beleid met betrekking tot de bestemming (gebruik, behoud, herinrichting of herbestemming) van kerkelijke gebouwen wordt beschreven in het parochieel gebouwenplan.

Een gebouwenplan is geen op zichzelf staand document, maar staat in relatie tot het parochieplan van de parochie. In de regel is het gebouwenplan een paragraaf in het parochieplan. Een parochieplan geeft aan hoe de parochie zich zal ontwikkelen op de beleidsterreinen Geloof, Pastoraat, Personeel, Financiën, Gebouwen, en Besturen (en vaak ook Communicatie). In het parochieplan komen deze beleidsterreinen samen in een integrale visie.

Vertrekpunt voor de ontwikkeling van een parochieplan is de pastorale visie waarin de pastoor en het pastoraal team de pastorale voornemens voor de toekomst neerleggen. Dit plan vormt de pastoraal-inhoudelijke paragraaf van het parochieplan (het pastoraal plan). Nadat de parochie een parochieplan heeft voorbereid wordt het met de bisschop besproken. Met zijn goedkeuring wordt het parochieplan uitgevoerd.

A. Oriëntatiefase

- 1 Het parochiebestuur richt een gebouwenadviescommissie (cf Algemeen Reglement voor het bestuur van een Parochie, artikel 49) op die de opdracht krijgt een gebouwenplan te schrijven waarin de bestemming van de kerkgebouwen en andere kerkelijke gebouwen in de parochie wordt bepaald.
- 2 Het parochiebestuur informeert parochianen over de oprichting en

de opdracht van de gebouwenadviescommissie. Het bestuur houdt een dossier bij waarin besluiten met betrekking tot de gebouwencommissie en de informatie daarover worden gedocumenteerd.

- 3 De gebouwenadviescommissie verzamelt de benodigde gegevens (zie verderop). Op basis van het pastoraal plan en op basis van de verzamelde gegevens brengt de commissie in kaart wat de behoefte aan gebouwelijke voorzieningen van de parochie is en wat het beoogd gebruik van de huidige kerkgebouwen en kerkelijke gebouwen is. Dit wordt verwoord in een concept-gebouwenplan.
- 4 De gebouwenadviescommissie reikt het concept-gebouwenplan aan aan het parochiebestuur. Het parochiebestuur komt op basis van het concept-gebouwenplan tot een voorgenomen gebouwenbesluit.
- 5 Het parochiebestuur legt het voorgenomen gebouwenbesluit met toelichting voor aan de bisschop. Eventueel wordt het voorgenomen besluit bij de burgerlijke gemeente gesondeerd.
- 6 De bisschop vraagt advies aan de priesterraad en aan andere diocesane gremia en bespreekt het voorgenomen besluit met het parochiebestuur. Naar aanleiding van dit gesprek kan het voorgenomen besluit worden bijgesteld.

B. Vaststellingsfase

- 7 Het parochiebestuur vraagt de instemming van de bisschop om parochianen te informeren over het (eventueel bijgestelde) voorgenomen besluit.
- 8 Met instemming van de bisschop zorgt het parochiebestuur voor goede informatie over het voorgenomen besluit aan de parochianen. Parochianen moeten minstens tweemaal gelegenheid krijgen om geïnformeerd en gehoord te worden over

de plannen. Van deze bijeenkomsten worden verslagen gemaakt (met presentielijsten). Het parochiebestuur documenteert de verslagen en de reacties van parochianen.

- 9 Nadat parochianen gehoord zijn stelt het parochiebestuur het gebouwenplan vast en vraagt het de bisschop toestemming om het plan uit te gaan voeren. Indien bijstelling van het plan nodig is wordt met de bisschop hierover overlegd.
- 10 Als het gebouwenplan is vastgesteld en de bisschop met het plan en de uitvoering ervan heeft ingestemd worden parochianen geïnformeerd over de genomen besluiten. Ook andere belangstellenden worden geïnformeerd.

C. Uitvoeringsfase

- 11 Gedurende het gehele traject van herbestemming en/of herinrichting van een kerkgebouw dient het bestuur te zorgen voor het juist volgen van de diocesane procedures en voor het tijdig verkrijgen van de benodigde machtigingen. Wanneer het kerkgebouw niet of nog maar gedeeltelijk voor de eredienst wordt gebruikt valt het niet meer onder het gewone beheer van het parochiebestuur, maar is er sprake van buitengewoon beheer¹.
- 12 Wanneer een kerkgebouw moet worden herbestemd richt het parochiebestuur een commissie (cf AR artikel 49) op die de herbestemming gaat voorbereiden. Een lid van de Diocesane Commissie Kerkelijke Gebouwen (DCKG) participeert aan deze commissie. Het parochiebestuur blijft verantwoordelijk voor de goede voortgang.

¹ Zie hiervoor het Algemeen Reglement voor het bestuur van een Parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland, artikel 53. Het CIO (Interkerkelijk Contact in Overheidszaken) bewaakt in het overleg met de overheid het gegeven dat parochiebesturen gebonden zijn aan het Algemeen Reglement, wat inhoudt dat de parochiebesturen een beperkte bevoegdheid hebben als het gaat om herbestemmingen en andere kwesties waarvoor een diocesane machtiging vereist is. Ook wanneer parochies een 'eigen' inschrijving bij de KvK krijgen blijft deze beperking bestaan.

Het lid van de Diocesane Commissie Kerkelijke Gebouwen draagt er zorg voor dat gebouwencommissie en parochiebestuur op de hoogte zijn van de juiste diocesane procedures en de mogelijke ondersteuning door het bisdom.

- 13 Er wordt een bidbook opgesteld waarin alle informatie over het te herbestemmen gebouw wordt opgenomen. Met het bidbook worden kandidaat-kopers geïnformeerd over alle gegevens en bepalingen die van belang zijn voor de herbestemming. De afdeling bouwzaken van het bisdom heeft de regie bij het opstellen van het bidbook.

Voordat een bidbook aan derden wordt aangereikt dienen parochie en bisdom in te stemmen met de inhoud ervan.

- 14 Door een in overleg met het lid van de DCKG uit te kiezen beëdigd en deskundig taxateur wordt een waardebepaling opgesteld voor het te herbestemmen kerkelijk gebouw. De waardestelling wordt opgenomen in het bidbook.
- 15 Het lid van de Diocesane Commissie Kerkelijke Gebouwen zorgt ervoor dat het bidbook bekend wordt bij mogelijke kandidaat-kopers. Hij of zij ondersteunt het parochiebestuur in de besprekingen en onderhandelingen met kandidaat-kopers, gemeenten, projectontwikkelaars, aannemers e.a, en sluit de voortgang van het proces regelmatig kort met de bisdomleiding en de diocesane diensten.
- 16 Wanneer bij de overdracht van een kerkgebouw een som van meer dan €200.000,- gemoeid is, is het verplicht om toestemming van de DREA te krijgen voor de transactie.
- 17 Wanneer het proces van herbestemming tot voltooiing komt, wordt machtiging aangevraagd voor de vervreemding van het gebouw. De machtigingsaanvraag dient vergezeld te gaan van de concept koopovereenkomst. Als de machtiging wordt verleend krijgt de parochie bij de machtiging de concept-koopovereenkomst die op elke

pagina is geparafeerd. De koopovereenkomst mag niet afwijken van de geparafeerde concept-koopovereenkomst.

- 18 Voordat een kerkgebouw wordt overgedragen dient de inventaris op de juiste wijze te worden herbestemd. Hiervoor dient bijtijds de Diocesane Herbestemmings-commissie te worden ingeschakeld.
- 19 Een besluit over de onttrekking van een kerkgebouw aan de eredienst wordt, op verzoek van de pastoor en het parochiebestuur, genomen door de bisschop, nadat de prieterraad hierover (al eerder) is gehoord. Dit besluit wordt in de regel genomen kort voor de herbestemming of eigendomsoverdracht van de kerk.

D. Flankerend beleid

- 20 Een eventueel besluit om een kerkgebouw te sluiten voor de eredienst wordt - met instemming van de bisschop - genomen door de pastoor. Pastoor en pastoraal team zorgen voor een goede slotviering (waarvoor zij de bisschop of de vicaris uitnodigen). Het parochiebestuur draagt zorg voor een goede (her)bestemming van de parochiële goederen (in samenspraak met de Diocesane Herbestemmingscommissie).
- 21 Wanneer een parochie(kern) afscheid moet nemen van haar kerkgebouw, dienen de pastoor en het pastoraal team zorg te dragen voor goede begeleiding van de parochianen, opdat het afscheid goed plaats kan vinden en parochianen zich kunnen oriënteren op een andere kerk in de parochie. Het parochieplan moet duidelijk aangeven op welke wijze het pastoraal aanbod beschikbaar en bereikbaar blijft in de parochiekern.

De zorgvuldige omgang met onze kerkgebouwen

Pastorale brief bisschop Liesen d.d. 29 maart 2018

Geachte dames en heren,

In veel parochies staat de zorg voor de kerkgebouwen hoog op de agenda. Beleid met betrekking tot behoud (of afstoting) van kerken wordt ontwikkeld en uitgevoerd, passend onderhoud van de gebouwen moet worden bepaald, de financiën van de kerken vragen aandacht, en er wordt nagedacht over het juiste gebruik van de kerkgebouwen. Het zijn vragen en processen die (veel) tijd, zorgvuldigheid, aandacht en inzet vragen. Om u hierbij te ondersteunen en richting te wijzen richt ik me in deze brief over de kerkgebouwen tot u.

1. Kerkgebouw en Parochieplan

Parochies zijn trots op hun kerkgebouwen, en dat zijn ze met recht en met reden. Voor de parochiebesturen zijn de kerkgebouwen echter niet alleen een lust: ze geven ook zorgen. Het onderhoud van de gebouwen gaat de mogelijkheden van een parochiebestuur vaak te boven, en in meerdere parochies zijn de kerkgebouwen groter (in omvang en getal) dan nodig is voor de dagelijkse en wekelijkse pastorale behoefte. Sinds het diocesaan pastoraal beleidsproject “In de duizend gezichten van Uw volk”- werken parochies met het opstellen en uitvoeren van een gebouwenplan, als één van de zes onderdelen van een parochieplan. Met het oog op de toekomst denken ze na over de materiële en de immateriële aspecten van de kerkgebouwen.

Parochiebesturen zijn verantwoordelijk voor het gewone beheer van de

kerken die voor de eredienst bestemd zijn. Ze zien zich ook geplaatst voor vragen die het gewone beheer overstijgen, zoals: welke gebouwen zullen worden bewaard (al dan niet heringericht) en van welke gebouwen zou de parochie afscheid moeten nemen? Bij het beantwoorden van deze vragen heeft de bisschop een eigen verantwoordelijkheid, juist omdat het gewijde ruimtes betreft die bestemd werden voor de eredienst.

Het proces van het maken van de juiste keuzes is complex en vraagt veel expertise. Om parochiebesturen te helpen bij het opstellen van een gebouwenplan heeft het bisdom al eerder, in 2013, een speciale analecta uitgegeven. Deze is nog steeds een goed hulpmiddel voor besturen om een gebouwenplan op te stellen. Steeds vaker klinkt ook de vraag naar gebruiksmogelijkheden voor kerkgebouwen in en door de parochie. Vanuit mijn eigen verantwoordelijkheid voor de juiste omgang met de gewijde ruimte en de voormalige gewijde ruimte kom ik in deze brief ook aan die vraag tegemoet en wijs ik u, pastoors, parochiebesturen en pastorale teams, richting voor het zorgvuldig gebruik van de kerken.

2. Huis van God

Ten eerste is het hierbij van belang dat we ons realiseren dat een kerkgebouw een bijzonder gebouw is. Wat een katholieke kerk gemeenschappelijk heeft met alle gebouwen is dat het gemaakt is van hout en steen en van glas en staal. Het vraagt om goede voorzieningen (verwarming, technische installaties, ventilatie) en om goed onderhoud (om het wind- en waterdicht te houden, om het te beschermen tegen invloeden van ‘weer en worm’). Wat een katholieke kerk onderscheidt van andere gebouwen is dat het door de kerkwijding een huis van God is, een “domus Dei”. Bij de wijding van de kerk worden 12 kruisjes in de muren van de kerk gezalfd – met hetzelfde H. Chrisma waarmee vormelingen sacramenteel gevormd worden. De muren van een katholieke kerk omsluiten zo een gewijde ruimte die bestemd is voor de ontmoeting van God en mensen in de eredienst.

Als huis van God is de kerk een plaats van gebed: een plaats waar God wordt geloofd en geprezen, waar zijn Woord wordt gelezen en gehoord, waar mensen hun vragen en vreugden bij God brengen, waar mensen stil worden omwille van het leven en omwille van Hem die het leven geeft, en waar mensen aanspreekbaar willen zijn voor de heilige God.

Het is de plaats waar de (eerste) Communie wordt gevierd, waar Christus aanwezig is in het heilig Sacrament in het tabernakel, waarbij altijd de godslamp brandt. Het is de plaats waar mensen levenskeuzes maken en bevestigen in het Doopsel en Vormsel, en waar mensen elkaar het jawoord geven voor God. Het is ook de plaats waar mensen een overleden dierbare aan God toevertrouwen. De gewijde kerkruimte is de plaats waar mensen, gesterkt door Woord en Sacrament, gezonden worden om hun taken in Kerk en wereld te hernemen.

3. Het gebruik van de kerkgebouwen

De bijzondere status van het kerkgebouw vraagt dat het gebruik van de ruimte en het gedrag in de ruimte dienen te passen bij de gewijde staat. Zorgvuldige en respectvolle omgang met de kerkgebouwen is ook vereist wanneer een kerkgebouw niet meer voor de eredienst benut wordt, en wanneer het aan de eredienst onttrokken wordt om een andere bestemming te krijgen. Een nieuwe, profane functie van het gebouw mag niet tekort doen aan de voormalige, gewijde functie van het gebouw. In de al eerder genoemde speciale analecta, en in andere uitgaven van het bisdom, zijn daar regels voor gegeven. We zien dat een samenspel van parochies en bisdom, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden, het vaak mogelijk maakt om een passende bestemming voor een voormalig kerkgebouw te realiseren. Ik sta stil bij het gebruik van kerken voor de eredienst, bij niet-liturgisch gebruik van kerken en bij de omgang met kerken die voor de eredienst gesloten zijn.

3a. Gebruik voor de eredienst

Veel pastorale teams en parochiebesturen denken er over na hoe zij de kerkgebouwen van hun parochie het best kunnen benutten voor de eredienst. Zoals al opgemerkt: de kerken zijn regelmatig te groot voor het aantal gelovigen, en er zijn er te veel voor het team om overal de liturgie van de Kerk te kunnen vieren. De opbouw van de éne parochie is er mee gediend dat gelovigen in één of enkele kerken op zondag samenkomen om de eucharistie te vieren.

Ten diepste immers wordt de parochiegemeenschap als gemeenschap van gelovigen opgebouwd vanuit de ontmoeting met Christus in de viering van de eucharistie, bron en hoogtepunt van heel het christelijk leven, zoals het Tweede Vaticaans Concilie ons leert. Om parochies te helpen bij het maken van de juiste keuzes vraag ik aan de pastoors om met hun pastorale teams en parochiebesturen in hun parochies één kerk aan te wijzen die als ‘parochiekerk’ geldt. Andere kerken, die de parochie (nog) wil behouden als gebouwen voor de eredienst, kunnen een ‘kerk’ of ‘kapel’ worden. De meeste parochies hebben inmiddels, in overleg met het bisdom, één van hun kerkgebouwen als parochiekerk aangewezen. De parochies die dat nog niet gedaan hebben vraag ik mij daarover een voorstel te doen.

Parochiekerk

De parochiekerk is het kerkgebouw waar de liturgie van de Kerk in haar volheid wordt gevierd, met op een vast tijdstip op zondag de viering van de Eucharistie, en met een eucharistieviering op de kerkelijke (hoog)feesten. Er kan op zondag of op de vooravond een tweede eucharistieviering worden verzorgd; er kan eventueel ook naast de eucharistieviering een gebedsdienst worden gehouden. In de parochiekerk wordt het paastriduüm gevierd. Zo mogelijk wordt op weekdays de eucharistie gevierd en/of het getijdengebed gebeden. De kerk is geregeld open voor gebed. In de parochiekerk wordt gedoopt, en vinden huwelijken en uitvaartvieringen

plaats. De parochiekerk is de aangewezen kerk voor de viering van de Eerste Heilige Communie en het Vormsel, en er is gelegenheid voor het Sacrament van Boete en Verzoening.

Kerk

Een 'kerk' is een kerkgebouw waar op zondag (of zaterdagavond) zo mogelijk de eucharistie wordt gevierd, maar waar niet het volledig liturgisch aanbod wordt verzorgd (bijvoorbeeld niet het paastriduüm). Op dagen door de week kan de eucharistie worden gevierd, en er kunnen gebedsdiensten (getijdengebed, rozenkransgebed, Taizégebed) door de week worden gehouden. In een kerk kan worden gedoopt en er kunnen huwelijks- en uitvaartvieringen worden verzorgd. Zo mogelijk is de kerk (of een gedeelte ervan) geregeld open voor gebed.

Kapel

Een 'kapel' in de parochie is een kerkgebouw dat bestemd is voor de eredienst, maar waar geen viering van de zondag plaatsvindt (ook niet op de vooravond van de zondag). Dat onderscheidt de 'kerk' van de 'kapel'. Net als in de 'kerk' kan in de 'kapel' door de week de eucharistie gevierd worden, en kan er het getijdengebed, het rozenkransgebed of een andere gebedsdienst worden verzorgd.

Ook kan in de kapel worden gedoopt en kunnen er huwelijksvieringen en uitvaartvieringen worden verzorgd. Zo mogelijk is de kapel (of een gedeelte daarvan) regelmatig open voor gebed. Op bijzondere momenten (bijvoorbeeld het patroonsfeest) kan in de kapel op zondag de eucharistie worden gevierd.

Zowel in de parochiekerk, de kerk als in de kapel wordt het H. Sacrament in het tabernakel bewaard, soms in een aparte Sacramentskapel. Dat maakt het mogelijk om aan gelovigen de H. Communie uit te reiken buiten

de Eucharistieviering. De gewijde aard van het gebouw en de aanwezigheid van het H. Sacrament vragen er om dat het gebouw met gepaste eerbied wordt betreden en benut.

Devotiekapel

Een devotiekapel is een openbaar toegankelijk gezegende plaats, waar gelegenheid is voor persoonlijk gebed. In een devotiekapel worden geen vieringen of diensten gehouden. Er is geen tabernakel in een devotiekapel.

3b. Niet-liturgisch gebruik

Zoals al gezegd, de kerkgebouwen zijn gewijde gebouwen, bestemd voor de eredienst. Dat is hun eigenlijke functie. Steeds vaker echter klinken vragen naar niet-liturgisch gebruik van de gewijde ruimte. Soms geldt dat als vanzelfsprekend, en worden die vragen niet meer gesteld. Bij de eerste rondgang langs parochies voor ontmoeting in 2012 was het voor mij een vreemde gewaarwording te merken dat de gewijde ruimte voor sociale activiteiten gebruikt werd, zoals koffie drinken na een viering, met koffiekannen op het altaar.

Vanzelfsprekend is dat een parochie middelen nodig heeft voor het onderhoud van de kerken. Het is ook duidelijk dat een parochie nood kan hebben aan passende ruimtes voor pastorale activiteiten. De gewijde ruimte is echter alleen voor de eredienst bestemd. Eerder hebben de Nederlandse bisschoppen in dit verband het volgende gezegd: ‘Een andere optie is dat het kerkgebouw in zijn geheel kerk blijft, maar ook voor andere doeleinden wordt gebruikt dan alleen voor liturgische vieringen of directe pastorale activiteiten. De programma’s die uitgevoerd worden, moeten dan in het verlengde liggen van de eigenlijke liturgische functie van de kerk (orgelconcerten, kooravonden, kerstconcert, paasatorium, inleidingen over religieuze onderwerpen en andere passende culturele activiteiten’’. (Het kerkgebouw als getuige van de christelijke traditie. Uitgangspunten

van beleid voor kerkgebouwen (2008), in Liturgische documentatie 13, 202-208).

Sociale activiteiten of activiteiten die als eerste doel hebben het verwerven van inkomsten voor onderhoud, passen niet bij de gewijde staat van de kerk. Het past helemaal niet wanneer deze activiteiten worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van anderen dan het pastorale team. Een mogelijke en inmiddels beproefde uitweg uit deze moeilijkheid is herinrichting van de gewijde ruimte. Herinrichting betekent dat binnen één kerk de gewijde en een profane functie gescheiden worden. De gewijde ruimte wordt verkleind ten gunste van een profane ruimte en er wordt een dichte scheidingswand aangebracht. De profane ruimte wordt onttrokken aan de eredienst.

Op deze wijze is het mogelijk om het kerkgebouw te benutten voor pastorale en sociale activiteiten die catechetisch, evangeliserend, diaconaal of kerkopbouwend van aard zijn, en de gewijde ruimte met altaar, tabernakel en priesterkoor te respecteren. Goede voorbeelden van herinrichting zijn in ons bisdom de H. Eligiuskerk te Oostburg, de H. Jacobus-de-Meerdere-kerk te Fijnaart en de H. Martinuskerk te Rucphen. Herinrichting vraagt om een zorgvuldige afweging van alle bouwkundige en pastorale (on)mogelijkheden en biedt niet in alle omstandigheden een uitkomst. In zo'n situatie moet een andere oplossing gezocht worden, bijvoorbeeld in het zoeken naar een geschikte ruimte in de buurt van de kerk.

3c. Kerken die voor de eredienst gesloten zijn

Er zijn ook kerken waarvan de parochie afscheid moet nemen. Wanneer er geen liturgie meer wordt gevierd in de kerk, wordt de kerk voor de eredienst gesloten. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de pastoor, die de keuze daartoe maakt in samenspraak met het parochiebestuur en het pastoraal team, en met instemming van de bisschop; de kerk blijft

echter nog een gewijde ruimte. Pas wanneer de gesloten kerk een andere bestemming krijgt wordt de kerk door de bisschop aan de eredienst onttrokken. In de periode tussen de sluiting voor de eredienst en de onttrekking aan de eredienst staat het gebouw leeg, maar het behoeft wel zorg. Het gebouw moet wind- en waterdicht blijven, beschermd tegen vandalisme, en kosten voor verzekering, onderhoud en energie gaan door. Het proces om tot herbestemming te komen is vaak intensief en complex. Voor veel parochiebesturen is dit een grote en zware taak, die de mogelijkheden van het bestuur te boven kan gaan. Om die reden verkent het bisdom de mogelijkheid om parochiebesturen hierbij te ‘ontzorgen’.

Het bisdom heeft verschillende commissies ingesteld die parochies behulpzaam zijn bij het herbestemmen of herinrichten van kerkgebouwen. De diocesane commissie kerkelijke gebouwen helpt en begeleidt parochies bij het herbestemmen van kerken die voor de eredienst gesloten zijn. Wanneer een kerk wordt herbestemd (voor de eredienst gesloten) of heringericht (met behoud van liturgische functie) dienen religieuze en waardevolle goederen een goede nieuwe bestemming te krijgen.

De diocesane herbestemmingscommissie doet dit samen met de parochie. En wanneer een kerk wordt heringericht moeten de voorstellen voor de herinrichting getoetst worden aan liturgische uitgangspunten en aan aspecten van schoonheid, kunstzinnigheid en praktisch nut. De beoordelingscommissie voor kerkbouw en kerkelijke kunst dient hierbij betrokken te worden. Informatie over de werkwijzen van en protocollen voor deze commissies vindt u op het extranet van het bisdom.

4. Pastorale implicaties bij het gebouwenbeleid

Keuzes met betrekking tot kerkgebouwen worden gemaakt op basis van het pastoraal beleid in de parochie. Het implementeren van het gebouwenplan

vraagt om goede begeleiding van parochianen. De wijze waarop dat gebeurt, wordt in het parochieplan aangegeven. Ik reik u graag enkele gedachten aan die in voorkomende gevallen kunnen helpen bij het vaststellen en uitvoeren van de goede begeleiding.

Wanneer helder is dat van één of meer kerken afscheid moet worden genomen is het van belang de parochianen zo goed mogelijk te begeleiden, en hen te stimuleren om thuis te raken in de parochiekerk of een kerk van de parochie, waar zij op zondag de eucharistie kunnen vieren. U kunt dit bevorderen door koren, lectoren, kosters en collectanten uit kerken die gesloten worden, of waar op zondag niet meer wordt gevierd, ‘mee te nemen’ naar de kerken die open blijven.

Verschillende parochies in het bisdom hebben hier goede ervaringen mee opgedaan. Wanneer een dierbaar en herkenbaar voorwerp (heiligenbeeld, vaandel, kunstwerk, doopvont) uit het gesloten kerkgebouw kan worden geplaatst in een andere kerk van de parochie, versterkt dat het thuisgevoel voor de parochianen uit de gesloten kerk, en het maakt ook aan de andere parochianen duidelijk dat álle parochianen thuis zijn onder het gezamenlijke dak van de opengebleven kerk(en).

Kerkgangers en vrijwilligers die naar een andere kerk gaan moeten zich daar ook echt welkom weten. Dat vraagt vaak dat niet alleen de deuren maar ook de harten worden geopend. Breng vrijwilligers op allerlei taakvelden in de ene parochie samen en maak nieuwe afspraken over de verdeling en de aanpak van werkzaamheden. Soms is aanpassing van het tijdstip van de vieringen geboden. Een gelijktijdig tijdstip voor vieringen in verschillende kerken beperkt de inzetbaarheid van de pastorale beroepskrachten, en is daarom af te raden. In sommige parochies zijn er goede ervaringen met het aanbieden en verzorgen van vervoer (‘kerktaxi’) van parochianen op zondag.

Wanneer in een dorp of wijk het kerkgebouw de functie van ‘kapel’ krijgt, blijft de parochie in materiële zin duidelijk herkenbaar aanwezig. En er blijft gelegenheid voor parochianen om de kerk te bezoeken. Op een dag door de week kan de eucharistie worden gevierd of kan een gebedsdienst worden verzorgd. Ik wil u graag aanraden dit te combineren met een spreekuur en een activiteit waarbij parochianen elkaar kunnen ontmoeten en ondersteunen.

Het is ingrijpender wanneer in een dorp of een wijk van het kerkgebouw afscheid genomen moet worden. Het kan voelen alsof de parochie vertrekt uit de directe omgeving, maar zo is het niet. De parochie blijft aanwezig in de directe omgeving, bijvoorbeeld door het verzorgen van een wekelijkse of tweewekelijkse activiteit in een school, buurthuis of verzorgingshuis. U kunt de parochianen ter plaatse uitnodigen om samen te komen, elkaar te ontmoeten, met elkaar te spreken over een thema (een vastenbrief of de evangeliëlezing van de zondag), met en voor elkaar te bidden, en uit te wisselen wie ziek is en wie bezocht moet worden.

Misschien kunnen er afspraken worden gemaakt over gezamenlijk vervoer op zondag. Parochiepost kan worden verdeeld op deze bijeenkomsten. Ook deze activiteiten zijn te combineren met een spreekuur van een van de pastorale beroepskrachten. Naast deze activiteiten blijft de parochie aanwezig doordat parochianen thuis worden bezocht door teamleden of vrijwilligers, doordat de ziekencommunie wordt uitgereikt, doordat kinderen worden uitgenodigd om mee te doen aan de Eerste Heilige Communie of aan het Vormsel. En ook doordat parochianen ter plekke gestalte geven aan hun geloof in inzet voor medemensen, en misschien wel meedoen in een diaconaal programma in het dorp of in de wijk. Wellicht is het mogelijk een devotiekapel te bouwen of in te richten in de wijk of het dorp waar de kerk gesloten is. Zo'n kapel biedt niet alleen parochianen gelegenheid om het eigen geloof te beleven en om kracht op te doen in persoonlijk gebed, het is ook een materieel teken van aanwezigheid van de parochie.

5. Afronding

Geachte pastoors, leden van pastorale teams en van de parochiebesturen. Ik heb u deze brief geschreven met het oog op het goede gebruik van de liturgische ruimte, het herinrichten en herbestemmen van kerken, en passende pastorale zorg bij keuzes met betrekking tot de kerken. Van harte hoop ik dat u steun vindt in de richting die ik u wijs, niet alleen voor u zelf, maar vooral omwille van de gelovigen die aan uw en mijn zorg zijn toevertrouwd. Mocht deze brief vragen oproepen dan zijn ik en mijn medewerkers graag bereid met u in gesprek te gaan. Voor vragen en opmerkingen kunt u zich wenden tot de secretaris-generaal van het bisdom, drs. B. G. Hartmann (bhartmann@bisdombreda.nl).

Graag wens ik u en uw parochianen Gods zegen.

Breda, op het Hoogfeest van Witte Donderdag, 29 maart 2018.

✠ Mgr. Dr. J.W.M. Liesen
Bisschop van Breda

Verder lezen

Voor wie rond de beschreven thematiek verder wil lezen:

- Kerk, Eucharistie en Priesterschap, Bisschoppelijke brief van de Nederlandse bisschoppen, 2008;
- Het kerkgebouw als getuige van de christelijke traditie, Uitgangspunten van beleid voor kerkgebouwen, Liturgische documentatie 13, 2008;
- Beleidskatern Kerkgebouwen, Bisdom van Breda, 2009.

Te verzamelen gegevens bij opstellen gebouwenplan

1. Algemene gegevens

- wat zijn adres en kadastrale gegevens van de kerkelijke gebouwen?
- hoe zijn de kerkgebouwen in de omgeving gesitueerd?
- zijn er bij de kerk bijruimten (sacristie, vergaderzaal, keuken, toiletten)?
- is er een rapportage van de commissie kerkelijk kunstbezit?

2. Pastoraal-liturgische gegevens

- hoeveel zitplaatsen telt de kerk?
- wat zijn de cijfers van het kerkbezoek? (kaski-gegevens)
- hoeveel vieringen (gesplitst in eucharistievieringen en andere vieringen) worden er in het weekend en de week gehouden? (kaski-gegevens)
- is de kerk een geschikte plaats voor het vieren van liturgie?
- wordt de kerk/bijruimten gebruikt voor andere dan liturgische doeleinden?
- hoeveel vrijwilligers zijn er actief rond/vanuit dit kerkgebouw?
- is er bij de kerk een begraafplaats, hoe is deze gesitueerd t.o.v. de kerk?

3. Gegevens in het kader van de parochiële samenwerking

- wat is de vitaliteit van de parochie(kern) waarin het kerkgebouw staat ?
- hoe verhoudt zich deze tot andere parochies/parochiekernen?
- hoeveel kerken zijn er in de parochie(s)?
- wat is de gewenste geografische spreiding?
- zijn er kapellen in de parochie / het samenwerkingsgebied waar liturgie wordt gevierd?

4. Bouwkundige gegevens

- wat is de huidige bouwkundige staat van de kerk?
- is de kerk een rijks- of gemeentelijk monument?
- is er een meerjaren onderhoudsplan?

5. Financiële gegevens

- wie is de eigenaar van de kerk – van de toren?
- wat zijn de instandhoudingskosten voor de komende tien jaar en de komende twintig jaar?
- wat zijn de energiekosten en kosten van verzekering?
- wat is de financiële positie van de parochie(s) in het algemeen?
- voldoet de begroting aan het beginsel van normatief begroten?
- zijn er voor het onderhoud van (kerk) gebouwen gelden gereserveerd?

6. Gegevens mbt externe contacten

- hebben mogelijke geïnteresseerden in overname of medegebruik van het kerkgebouw contact met het parochiebestuur gehad?
- zijn er gegevens over gemeentelijke (her)bestemmingsplannen? Is er een gemeentelijke kerkvisie?

Traject herbestemming kerkelijke goederen na sluiting van een kerk.

1. De plaatselijke Parochiekerncommissie (PKC) gaat aan de hand van het meest recente Basisregistratierapport van de Herbestemmingcommissie na of alle in dit rapport vermelde objecten in de gesloten kerk aanwezig zijn.
2. Van de objecten die in het rapport staan vermeld, maar die bij de sluiting zijn overgedragen aan een andere parochiekerk (bijv. kelk, kandelaar, beeld) maakt men een aantekening in het rapport.
3. Daarnaast registreert de PKC alle overige in het kerk - en evt. bijgebouw aanwezige objecten/goederen van waarde.
4. De PKC beschikt nu over een totaalijst van kunst- en cultuurobjecten dan wel andere waardevolle goederen van de kerk.
5. Aan de hand van deze totaalijst wordt door de PKC in overleg met het Pastorale Team vastgesteld:
 - a. Welke kunst-/cultuurobjecten of andere goederen men voor de parochie wenst te behouden (herbestemmen).
 - b. Welke kunst-/cultuurobjecten of andere goederen men naar een andere parochie binnen of buiten het bisdom wil verplaatsen;
 - c. Welke kunst-/cultuurobjecten of andere goederen men naar het diocesaan depot van kerkelijke kunstbezit wilt verplaatsen omdat men hiervoor geen herbestemming heeft maar die wel kunst-, cultuur-, dan wel historische waarde vertegenwoordigen waardoor behoud wenselijk is;
 - d. Hoe men de overige goederen wilt vervreemden, die geen kunst-, cultuur- of historische waarde hebben, maar wel een bepaalde economische waarde vertegenwoordigen. De gemaakt keuzes

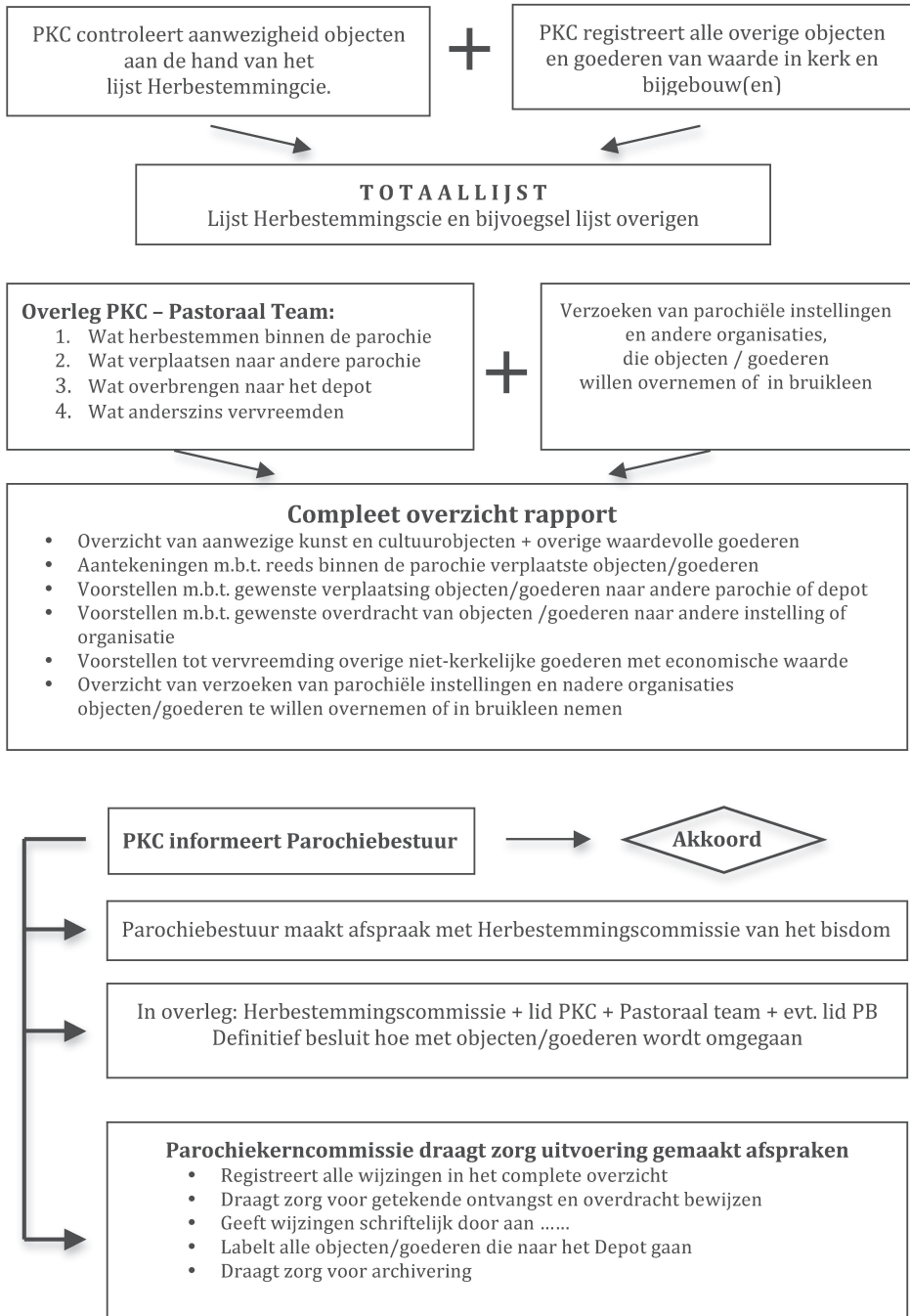
worden per object/goed op de totaallijst vermeld.

6. Aan deze totaallijst wordt toegevoegd de verzoeken van (parochiële) instellingen of cultuurhistorische organisaties enz., die bepaalde objecten/goederen willen overnemen/in bruikleen willen ontvangen.
7. Zodra het compleet overzicht rapport van bovenstaande acties (inventarisatie objecten/goederen + reeds overgedragen objecten/goederen + voorgestelde of gewenste verplaatsing/herbestemming + verzoeken van instellingen en organisaties) beschikbaar is wordt het parochiebestuur hierover geïnformeerd.
8. Indien het bestuur akkoord is met het compleet overzicht rapport wordt door haar tussenkomst een afspraak gemaakt met de Herbestemmingcommissie van het bisdom (i.c. via dhr. Egbert Bornhijm, e-mail: ebornhijm@bisdombreda.nl, tel. 076 5223444). Deze afspraak houdt in:

De Herbestemmingcommissie komt op locatie en bespreekt, aan de hand van het compleet overzicht rapport, met de vertegenwoordiger van de PKC, de vertegenwoordiger van het parochiebestuur en een lid van het Pastoraal Team welke definitieve bestemming de objecten en goederen krijgen en hoe dit praktisch dient te geschieden.

9. De PKC draagt zorg dat z.s.m., na het akkoord van de Herbestemmingcommissie daadwerkelijke uitvoering wordt gegeven aan de gemaakte afspraken over de herbestemming van objecten/goederen. Daarnaast wordt in het compleet overzicht rapport registratie gehouden van de overdracht onder vermelding van de datum en een ondertekend bewijs van ontvangst en overdracht. Deze worden in de archieven bewaard.

Stroomschema Herbestemmingstraject roerende goederen

Procedure (her)inrichting kerken en kerkelijke gebouwen

Een parochiebestuur kan voor belangrijke beslissingen komen te staan die verband houden met de zorg om op passende wijze de liturgie te vieren en andere parochiële activiteiten te laten plaatsvinden. Daarom komt het regelmatig voor, dat een parochie overweegt tot aanpassing van de gebouwen (kerk, pastorie of parochiecentrum). Onderstaande regelingen geven de procedure weer hoe daarbij gehandeld dient te worden.

A. Machtiging

Een parochiebestuur kan bevoegd handelen binnen de grenzen van het gewone beheer. Echter, voor daden die de grenzen van het gewone beheer te buiten gaan heeft een parochiebestuur de voorafgaande schriftelijke machtiging nodig van de bisschop.

Voor alle zaken die betrekking hebben op:

- nieuwbouw van een kerk, kapel of liturgische ruimte
- interieurwijziging van een kerk, kapel of liturgische ruimte
- inrichting van een vervangende liturgische ruimte
- herinrichting van pastorie, parochiecentrum of sacristie

heeft het parochiebestuur een voorafgaande schriftelijke machtiging nodig van de bisschop, ongeacht de kosten die het beoogde plan met zich meebrengt. Het betreft daden die het gewone beheer te buiten gaan (zie art. 53 ARBP).

Tijdens onderhandelingen met derden (architect, aannemer, enz.) moet het parochiebestuur zich onthouden van definitieve afspraken of toezeggingen - ook mondeling - indien niet tevoren het parochiebestuur in een vergadering het besluit heeft genomen een bisschoppelijke machtiging aan te vragen of indien de bisschoppelijke machtiging nog niet is verkregen.

Voor elke opgenoemde (her-)inrichting dient het parochiebestuur een machtiging van de bisschop aan te vragen. De aanvraag tot (her-)inrichting en de adviezen daarbij worden voorgelegd aan het bisdombestuur, en na positieve beoordeling kan de machtiging verleend worden.

Het verlenen van de machtiging is door de bisschop gedelegeerd aan de econoom. De econoom kan de machtiging verlenen zodra het bisdombestuur een positieve beoordeling heeft gegeven over het plan van (her-)inrichting.

B. Beoordeling van een aanvraag

De goedkeuring van de aanvraag tot (her-)inrichting van een kerk (of van een kerkelijk gebouw) geschiedt in de vergadering van het bisdombestuur.

Alvorens de aanvraag aan het bisdombestuur wordt voorgelegd zijn reeds de volgende stappen gezet. Het machtigingenoverleg, waaraan de bisschop, de econoom, de diocesane bouwadviseur en de bisschoppelijk gedelegeerde Kerkopbouw deelnemen, bespreekt de aanvraag. Naargelang de aspecten die met een plan tot (her-)inrichting van een kerk verbonden zijn, kunnen verschillende diocesane en interdiocesane instanties bij de beoordeling van het plan betrokken worden.

De volgende aspecten kunnen aan de orde zijn:

1. Financiële aspecten (standaard advies)

In het kader van het financiële beleid op langere termijn wordt beoordeeld of de te verwachten kosten van de voorgestelde nieuwbouw of verbouwing in een redelijke verhouding staan tot de financiële exploitatie van de betreffende parochie en haar samenwerkingsverband. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld en van een advies voorzien door de econoom.

2. Beleid t.a.v. pastorale organisatie (standaard advies)

De behoefte aan kerkelijke gebouwen dient te worden beoordeeld in het kader van het geldende parochieplan. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld en van een advies voorzien door de bisschoppelijk gedelegeerde voor kerkopbouw.

3. Bouwtechnische aspecten (standaard advies)

De voorgestelde (liturgische) ruimte wordt technisch beoordeeld op het ontwerp en/of de staat van het betreffende gebouw. Daarin wordt ook de begroting van de kosten betrokken. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld en van een advies voorzien door de diocesane bouwadviseur. Deze kan tevens beoordelen of de aanvraag voldoet aan bouwvoorschriften en wetgeving of eventueel aan de eisen van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Hij kan, indien nodig, het contact leggen met de burgerlijke overheid (gemeente, provincie, rijk).

4. Liturgische aspecten (facultatief advies)

Beoordeeld wordt of de voorgestelde (her-)inrichting van een kerk aan de eisen voldoet die volgens de traditie en de voorschriften van de R.K. Kerk aan de inrichting van liturgische ruimten worden gesteld. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld en van een advies voorzien door de Diocesane Commissie voor Liturgie (DCL).

5. Aspecten van kerkmuziek (facultatief advies)

Beoordeeld wordt of de voorgestelde (her-)inrichting van de ruimte voldoet aan de eisen die aan de zang en de muziek in de liturgie worden gesteld. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld en van een advies voorzien door de Diocesane Commissie voor Liturgische Muziek Sint Gregorius (DCLM). In voorkomende gevallen kan de Katholieke Klokkens- en Orgelraad (KKOR) worden geraadpleegd.

6. Architectonische aspecten (facultatief advies)

Beoordeeld wordt of de betreffende ruimte (nieuwbouw of bestaande bebouwing) geschikt is of geschikt gemaakt kan worden om er de liturgie te vieren. Alle aspecten van ruimtelijke vormgeving, zoals materiaalkeuze, afwerkingen, kleuren, verlichting, meubilering, vaste en losse onderdelen in de liturgische ruimte worden in samenhang met het gehele interieur beoordeeld. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld door de Beoordelingscommissie voor Kerkbouw en Kerkelijke kunst (BKK).

7. Aspecten van kerkelijke kunst (facultatief advies)

Beoordeeld wordt of de aanwending en het beheer van beeldende kunst op een geschikte wijze plaatsvindt. Onder dit aspect wordt de aanvraag beoordeeld in de BKK. Waar het gaat om geregistreerd kerkelijk kunstbezit kan bovendien een advies worden ingewonnen van de Diocesane Commissie Kerkelijk Kunstbezit (DCKK).

C. Coördinatie van de behandeling van een aanvraag

1. Aanspreekpunt voor het parochiebestuur

De aanvraag wordt bij de bisschop ingediend. De behandeling van de aanvraag wordt door de econoom gecoördineerd. De econoom is het aanspreekpunt voor het parochiebestuur.

Gezien de diverse kwesties die met de (her-)inrichting van een liturgische ruimte verbonden kunnen zijn, is het van belang dat het parochiebestuur in een vroeg stadium de diocesane bouwadviseur bij de voorbereiding van zijn plannen betreft. De diocesane bouwadviseur kan het parochiebestuur bij het opstellen en het indienen van de aanvraag bijstaan. Indien het parochiebestuur reeds vóór het indienen van het plan een architect (of een andere deskundige) wenst te raadplegen kan dit alleen geschieden in overleg met de econoom.

2. Behandeling door de diocesane instanties

De bisschop kan bij de beoordeling bepaalde diocesane en interdiocesane instanties om advies vragen. Indien de bisschop dit nodig oordeelt, kan het parochiebestuur voor nader beraad worden uitgenodigd of kan hij aan het parochiebestuur verzoeken dat leden van de BKK in de gelegenheid gesteld

te worden om de situatie ter plaatse in ogenschouw te nemen. De aanvraag tot (her-)inrichting en de adviezen daarbij worden voorgelegd aan het bisdombestuur, en na positieve beoordeling kan de machtiging verleend worden.

3. Bericht aan het parochiebestuur

Zodra het plan is goedgekeurd deelt de econoom het parochiebestuur de beslissing schriftelijk mede. De econoom verleent daarbij tevens de vereiste machtiging namens de bisschop. Als het plan is afgekeurd deelt de econoom het parochiebestuur de beslissing schriftelijk mede. Eventueel wordt de aanvraag voor herziening teruggestuurd naar het parochiebestuur.

4. Duur van de behandeling

Normaal gesproken dient het parochiebestuur binnen twee maanden na het indienen van de aanvraag een beslissing te vernemen.

D. Uitvoering

Nadat de machtiging is verleend, voert het parochiebestuur het goedgekeurde plan uit. Afwijkingen van het plan dienen opnieuw met het bisdom in bespreking gebracht te worden. De diocesane bouwadviseur is bevoegd de uitvoering te controleren en brengt van de uitvoering rapport uit aan de bisschop.

De diocesane bouwadviseur draagt er zorg voor dat van het project een beknopt verslag wordt opgesteld, waarin zijn opgenomen het object (kerk), het plan, de uitvoering, architect(en), kunstenaar(s), uitvoerders, begroting, kosten, financiering en periode van oplevering. Dit verslag wordt bewaard in het archief van de diocesane bouwadviseur.

E. Procedure in het kort

1. Het parochiebestuur dient de aanvraag in bij de bisschop.
2. De aanvraag wordt besproken in het machtigingenoverleg.
3. De bisschop vraagt advies aan de econoom, de bisschoppelijk gedelegeerde voor kerkopbouw en de diocesane bouwadviseur.
4. De bisschop kan eventueel aan bepaalde diocesane en interdiocesane instanties om een advies vragen.
5. Het bisdombestuur bespreekt de aanvraag en de adviezen.
6. Zodra het bisdombestuur de aanvraag positief heeft beoordeeld, verleent de econoom de machtiging.
7. Het parochiebestuur voert het goedgekeurde plan uit.
8. De diocesane bouwadviseur controleert de uitvoering, informeert hierover bisschop en laat een beknopt verslag opstellen.

Contactgegevens

Diocesane Commissie Kerkelijke Gebouwen

Deze commissie ondersteunt namens het bisdom parochiebesturen bij de ontwikkeling en uitvoering van parochieel gebouwenbeleid en bij de herbestemming van kerkelijke gebouwen. De ondersteuning kan oa betrekking hebben op:

- a) zorg voor de juiste diocesane procedures en contact met diocesane diensten en bisdomleiding
- b) onderhandelingen met gemeenten, project-ontwikkelaars, aannemers, belangengroepen, enz.
- c) financieringsplannen en juridische aangelegenheden,
- d) publiciteit.

Contact: secretaris-generaal drs. B. G. Hartmann, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444, E-mail: bhartmann@bisdombreda.nl

Diocesane Herbestemmingscommissie

Deze commissie heeft tot taak om in overleg met het betreffende parochiebestuur een bestemmingsplan te maken van de goederen die vrijkomen bij de sluiting van een kerkgebouw. Dit bestemmingsplan behoeft de goedkeuring van de bisschop.

De Diocesane Herbestemmingscommissie is een vaste diocesane commissie, met voor elk vicariaat een subcommissie. Per situatie wordt aan de commissie een lid toegevoegd van de betreffende parochie. Voorzitter van de Diocesane Herbestemmingscommissie is stafmedewerker van de vicariaten diaken drs. E.R. Bornhijm.

Contact: postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444, E-mail: ebornhijm@bisdombreda.nl. Zie ook het stroomschema op pagina 28.

Beoordelingscommissie kerkbouw en kerkelijke kunst (BKK)

Deze commissie beoordeelt plannen van nieuwbouw en herinrichting van kerkgebouwen wat betreft het architectonisch aspect en het aspect van kerkelijke kunst. Vanuit deze beoordeling van plannen die door parochies worden voorgelegd, brengt de commissie advies uit aan de econoom en de bisschop. De commissie adviseert ook parochies bij het maken van plannen tot nieuwbouw c.q. herinrichting van kerken. Daartoe gaat de commissie op werkbezoek.

Contact: secretaris van de commissie mgr. drs. H.C.M. Lommers, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444, E-mail: hlommers@bisdombreda.nl. In deze brochure is de procedure voor de (her)inrichting van kerken en kerkelijke gebouwen opgenomen.

Diocesane Commissie Kerkelijk Kunstbezit (DCKK)

Deze commissie ziet toe op het beheer door parochies van het kerkelijk kunstbezit. De commissie, die regelmatig parochies bezoekt, inventariseert en controleert het kerkelijk kunstbezit en adviseert bij restauraties van kunstvoorwerpen. Zij stelt vast welke voorwerpen behoren tot de kerncollectie van een parochie. De kerncollectie mag in principe niet worden vervreemd en wordt zo mogelijk binnen de parochie bewaard.

Contact: secretaris van de commissie dhr. F.M. van Assche, Bollaard 6, 4847 AZ Teteringen, T 076 5713387, E-mail: dckk@bisdombreda.nl.

Diocesaan Depot

Het bisdom beheert een diocesaan depot waarin kerkelijke voorwerpen met religieuze en / of artistieke waarde worden opgeslagen. Deels kunnen parochies – met goedkeuring van de Diocesane Herbestemmingscommissie – overtollige voorwerpen afstaan voor herbestemming in of buiten het bisdom. Deels kunnen zij ook delen van hun kerncollectie in bewaring geven, als zij daartoe zelf niet in staat zijn.

Contact via de dephouder, W. van den Boom, E-mail:
dephouder@bisdombreda.nl.

Stichting Bisschoppelijk Museum Breda

De Stichting Bisschoppelijk Museum Breda beheert een collectie waardevol kerkelijk erfgoed in relatie tot het Bisdom Breda, die bijeen is gebracht door schenking en bruikleen. Parochies kunnen voorwerpen uit hun kerncollectie schenken of in bruikleen geven aan het Bisschoppelijk Museum.

Contact via de voorzitter, B. Hartmann,
E-mail: bhartmann@bisdombreda.nl

Bisschop

Mgr. dr. J.W.M. Liesen, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444, E-mail: bisschop@bisdombreda.nl

Vicararis-generaal

Mgr. drs. H. Lommers, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444,
E-mail: hlommers@bisdombreda.nl

Diocesaan Vicaris

Drs P.M.P. Verbeek, Burg. Stulemeijerlaan 8, Bergen op Zoom,
T 0164-233574, E-mail: pverbeek@bisdombreda.nl

Kanselier

Mr. S.J.M. de Koning, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444,
E-mail: kanselarij@bisdombreda.nl

Secretaris-generaal

Hr. drs. B. G. Hartmann, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444,
E-mail: bhartmann@bisdombreda.nl

Econoom

Econoom Hr. L.A. Blom, postbus 90.189, 4800 RN Breda,
T 076 5223444, E-mail: lblom@bisdombreda.nl

Bouwzaken

Hr. Ing. F.A.G.A.M. van der Linden, postbus 90.189, 4800 RN Breda,
T 076 5223444, E-mail: fvdlingen@bisdombreda.nl

Kerkopbouw

Hr. drs. G.H.M. Kok, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444,
E-mail: gkok@bisdombreda.nl

Communicatie

Hr. M.T.J.M. de Koning, postbus 90.189, 4800 RN Breda, T 076 5223444,
E-mail: mdkoning@bisdombreda.nl

